

Brocki, Zygmunt

"Sławistyka w NRD i w NRF na tle jej historycznego rozwoju", Tadeusz Seweryn Wróblewski, Poznań 1973 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 19/3, 592-593

1974

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Interesująco przedstawiają się przekazy A. Dorabialskiej na temat atmosfery panującej w zespołach, w których uczestniczyła. Była to atmosfera pracy i wzajemnej życzliwości. Pozytywne opinie autorki dotyczą zarówno tzw. „Zakonu Świętego Wojciecha”, czyli Zakładu Chemii Fizycznej Politechniki Warszawskiej, jak też zespołu pracowników skupionych wokół M. Skłodowskiej-Curie w Paryżu, czy wreszcie różnych zespołów czeskich w Pradze.

Profesorem została A. Dorabialska jesienią 1934 r. w Politechnice Lwowskiej. Okres pracy A. Dorabialskiej w Politechnice Lwowskiej nie był długi — przerwała go II wojna światowa. Spędziła go pracowicie, wychowując licznych uczniów doskonale przygotowanych do zawodu chemika. Jednocześnie prowadziła badania własne z zakresu energetyki atomu i cząsteczki oraz mikrokalorimetrii, zapoczątkowane jeszcze w Warszawie i Paryżu.

Okres hitlerowskiej okupacji spędziła profesor A. Dorabialska przeważnie w Warszawie, uczestnicząc w tajnym nauczaniu w ramach Wydziału Chemicznego Politechniki Warszawskiej. Lektura tej części książki, która poświęcona jest pobytowi uczoney w Warszawie w okresie okupacji, pozwala na rozszerzenie wiedzy na temat sytuacji w polskich środowiskach akademickich.

Po wojnie A. Dorabialska przeniosła się do Politechniki Łódzkiej, gdzie zgromadzili się profesorowie: E. Trepka, O. Achmatowicz, A. Chrząszczewska, E. Michalski, S. Kiełbasiński, E. Józefowicz, Z. Jerzmanowska. W Łodzi A. Dorabialska zajęła się zorganizowaniem życia naukowego i jego właściwym ukierunkowaniem.

Jeszcze w okresie profesury we Lwowie dokonał się w pisarstwie A. Dorabialskiej zwrot zainteresowań w kierunku dziejów chemii (o sprawach tych książka niestety nie informuje). W Łodzi ten kierunek zainteresowań rozwinął się w sposób zauważalny. A. Dorabialska jest autorką kilkudziesięciu prac historycznych, poświęconych m.in. J. Zawidzkiemu, J. J. Boguskiemu, M. Skłodowskiej-Curie, W. Świętosławskiemu, T. Miłobędzkiemu, W. Lampemu, E. Trepce, D. Mendelejewowi, B. Braunerowi, E. Votočkowi, I. Joliot-Curie.

Trudno było tutaj szczegółowo oceniać zawartość książki A. Dorabialskiej. Wartość tej książki nie daje się — w moim przekonaniu — mierzyć wyłącznie liczbą faktów historycznych, o których ona traktuje. Główna jej wartość polega na szczególnym klimacie, jaki wywołuje w czytelniku, a który najlepiej oddają ostatnie słowa autorki: „Życie...? Wokół spotykają się z sobą ludzie, przecinają i splatają swe drogi życiowe. Niekiedy towarzyszą sobie długo na szlakach wspólnego głośnego myślenia. Z mniejszym lub większym poczuciem odpowiedzialności każdy kształtuje teraźniejszość. Często nawet nie zdaje sobie z tego sprawy, jak dalece stawia fundamenty pod przyszłość” (s. 241).

Stefan Zamecki

NOTATKI BIBLIOGRAFICZNE

Tadeusz Seweryn Wróblewski, *Slawistyka w NRD i w NRF na tle jej historycznego rozwoju*. Zachodni Instytut Poznań 1973 ss. 266. Prace Instytutu Zachodniego nr 45.

Książka dzieli się na trzy części: część I przedstawia organizację badań slawistycznych, część II zajmuje się podstawami rozwoju współczesnej slawistyki niemieckiej, część III — problematyką badawczą slawistyki w obu państwach niemieckich.

Pierwsze dwie katedry slawistyczne w Niemczech powstały w r. 1841: w Berlinie i Wrocławiu. Wszystkie takie katedry działające w Niemczech do 1945 r.

przedstawione są na s. 13—23. W innym rozdziale części I książki przedstawione są slawistyczne czasopisma naukowe i serie wydawnicze do 1945 r. (s. 56—61). Pierwszym takim czasopismem jest „Archiv für slavische Philologie”, założone w 1875 r. przez ówczesnego kierownika katedry w Berlinie, Chorwata z pochodzenia, V. Jagicia. Czasopismo to wychodzi do dzisiaj¹.

Pierwszy rozdział części II zajmuje się slawistyką jako nauką na tle prądów ideowych i politycznych oraz postaw społeczeństwa niemieckiego wobec Słowiańszczyzny (okres do 1945 r.: s. 69—78). Programy badań slawistycznych do 1945 r. omówione są na s. 109—122².

Zygmunt Brocki

Mały słownik kultury dawnych Słowian. Red. Lech Leciejewicz. Warszawa 1972. Wiedza Powszechna ss. 674, ilustr.

Encyklopedyczne to wydawnictwo po części hasłowej zawiera 15 obszernych artykułów syntetycznych; ostatnim z nich jest praca Andrzeja Wędzkiego *Rys dziejów badań nad historią dawnych Słowian*, s. 642—654. Rys ten doprowadzony jest do 1970 r., w którym odbył się II Międzynarodowy Kongres Archeologii Słowiańskiej w Berlinie.

Z. Br.

Zorian Dołęga-Chodałowski: *Spiewy słowiańskie pod strzechą wiejską zebrane.* Warszawa 1973 Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza ss. 305, ilustr.

Ten w ładnej szacie graficznej wydany tom zasługuje na odnotowanie w „Kwartalniku Historii Nauki i Techniki” ze względu na *Wstęp* pióra Juliana Maślanka (s. 9—44), przynoszący m.in. biografię pioniera folklorystyki słowiańskiej, jakim był Chodałowski. Pisano już o nim wiele, bibliografia prac wyłącznie jemu poświęconych liczy około 50 pozycji, mimo to nie było dotąd zadowalającej jego biografii, brakowało bowiem ciągle dostatecznych materiałów. Obecnie materiały takie się znalazły, biografia, którą skreślił teraz J. Maślanka na s. 9—22 wymienionego tomu jest więc kompletniejsza. Na s. 22—33 J. Maślanka omawia Chodałowskiego teorię folkloru.

Z. Br.

Roman Puchniarski: *Mikołaj Kopernik w filatelistyce.* Warszawa 1973 „Prasa-Książka-Ruch” — Agencja Wydawnicza ss. 54, ilustr.

Wprawdzie wymienione wydawnictwo przeznaczone jest dla filatelistów (na okładce jest podtytuł: *Problemy teoretyczne. Wskazówki praktyczne. Informacje*

¹ Por. *Archiv für slavische Philologie. Gesamthalts-verzeichnis*, bearb. K. Günther, Berlin 1962.

² Na s. 24 T. S. Wróblewski podaje, że katedrą slawistyki Uniwersytetu Karola Marksa w Lipsku kieruje prof. dr Rudolf Fischer. W rzeczywistości uczony ten, wybitny znawca słowiańskiego nazewnictwa na terenie Niemiec, zmarł półtora roku przed oddaniem tej książki do składania (ur. 1910, zm. 2 VIII-1971; zob. nekrolog w polskim czasopiśmie „Onomastica” R. 18: 1973 s. 353—355). Druga uwaga: niem. *Forschungsinstitut für Indogermanistik* autor tłumaczy jako „instytut indogermanistyczny” (s. 20), zamiast — *indoeuropäistischer*, albo: *języków indoeuropejskich* (por. niem. *indogermanische Sprachen* = pol. *języki indoeuropejskie*, ros. *indojeuropejskie jazyki*, ang. *Indo-European languages*).